

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
25/2632 - AEH

Dato
05.05.2025

Dokument 8: 192 S (2024-2025) Representantforslag om behovet for en mer åpen publisering av kriminalstatistikk i Norge etter mønster fra Danmark

Jeg viser til oversendelse 10. april 2025 av representantforslag fra Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Per-Willy Amundsen og Johan Aas om behovet for en mer åpen publisering av kriminalstatistikk i Norge etter mønster fra Danmark (dok. 8: 193 S (2024-2025)).

Kriminalstatistikk er en viktig kilde til kunnskap om kriminalitetens omfang og alvorlighet over tid. Regjeringen er av den oppfatning at vi har gode statistikker på dette området, og datakilder er også tilgjengelige for forskning og egne analyser. Samtidig er det viktig med forskning som belyser kriminalitetens årsaker. Kombinasjonen av valid statistikk og gode analyser på årsaksforhold er grunnleggende viktig for en kunnskapsbasert kriminalpolitikk som både forebygger og bekjemper kriminalitet – også blant innvandrere.

Justis- og beredskapsdepartementet oppnevnte i august 2024 en ekspertgruppe om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Rapporten ble fremlagt i mars 2025. Den er med sine statistiker, analyser og relevante kildehenvisninger et viktig grunnlag for å utvikle politikk på dette viktige området. Jeg viser spesielt til rapportens kapittel 4 som belyser omfang og alvorlighet over tid og som forklarer kriminalitetens årsaker ut i fra relevante, etablerte forskningsbaserte kildehenvisninger. Rapporten inneholder også en rekke vurderinger og forslag til tiltak som nå er til vurdering i departementet.

Jeg er enig med representantene om at statistikk, forskning og annen erfaringsbasert kunnskap fra Danmark og Sverige er viktig, både for politikkutforming og opplyst offentlig debatt om et viktig samfunnsspørsmål. Justis- og beredskapsdepartementet

støtter derfor utviklingen av en felles nordisk kriminalstatistikk og forskning som bygger kunnskap for kriminalpolitikken i Norge.

Jeg går nå over til å kommentere de konkrete forslagene.

Forslag nr. 1: Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at det årlig publiseres statistikk om innvandrere og kriminalitet etter mønster av tilsvarende publisering i Danmark og med samme detaljeringsnivå. Publiseringen bør som i Danmark både skje i regi av Statistisk sentralbyrå, Justis- og beredskapsdepartementet og andre etater som for eksempel politiet og kriminalomsorgen.

Statistikkloven legger rammene for norsk offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrås (SSB) ansvarsområde. Statistikkloven § 18 første ledd slår fast at SSB er en faglig uavhengig institusjon og den sentrale myndigheten for utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk i Norge. SSB er administrativt underlagt Finansdepartementet, og styres via årlige tildelingsbrev.

Politiet, domstolene og kriminalomsorgen har på sin side et saksbehandlingssystem med personopplysninger direkte relevant for etterforskning, iretteføring og straffegjennomføring. I så måte er opplysninger om statsborgerskap viktig, innvandrerstatus av sekundær betydning.

Forslag nr. 2: Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at det fremlegges en årlig publikasjon om innvandringens kostnader i form av innvandreres nettobidrag til offentlige finanser etter mønster av tidligere arbeider med Brochmann-rapporten og publiseringen i Danmark. Publiseringen bør ha samme grad av åpenhet som i Danmark med blant annet publisering fordelt etter enkeltland, innvandringskategori og fluktbakgrunn. Herunder bør det også publiseres tall for kostnader knyttet til kriminalitet som i Danmark.

NOU 2017:2 (Integrasjon og tillit), her omtalt som Brockmann-rapporten, gir et grundig anslag på innvandringens kostnader, herunder omkostninger knyttet til innvandrere og kriminalitet. Det foreligger også nyere tall om sammenhengen mellom innvandring og kriminalitet i en rapport levert på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet, om kjennetegn ved barn og unge som begår kriminelle handlinger og virkinger av straff (Oslo Economics; 2022). Dette er langt på vei de samme resultatene som fremgår i den foran nevnte rapporten fra ekspertgruppen om tiltak for barn og unge som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet, avgitt til Justis- og beredskapsdepartementet i mars 2025.

Forslag nr. 3: Stortinget ber regjeringen gjenopprette politiets publisering av statistikk for politidekning, som skal publiseres hvert kvartal og årlig slik som tidligere.

Departementet har de siste årene ikke lagt føringer for hvor mange polititjenestepersoner det skal være i Norge. Politidekning er kun ett av flere virkemidler for å oppnå samfunnseffekten av politiets innsats. Regjeringen ønsker ikke å styre på virkemidler, men på hva politiet oppnår av resultater. Behovet for en overordnet, resultatorientert styring av politiet er påpekt av Riksrevisjonen i Dokument 3:7 (2021–2022) og i rapporten «Kort og spisset områdegjennomgang av

økonomistyringen og budsjettsituasjonen i politiet» fra 2024. I begge rapportene er dessuten departementets daværende krav om en politidekning på to politifolk per tusen innbyggere brukt som et eksempel på en føring som begrenser politiets muligheter for en helhetlig strategisk styring og effektiv ressursbruk. Regjeringen legger til grunn at politiet selv velger de virkemidlene som gir best mulig kriminalitetsbekjempelse og samfunnssikkerhet, og best mulig tjenester for innbyggerne. Vi vil derfor ikke pålegge politiet å gjenoppta kvartalsvis publisering av statistikk for politidekning, fordi det ikke vil være i samsvar med etatens behov for overordnet og resultatorientert styring fra departementet.

Forslag nr. 4: Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres en nasjonal oversikt med statistikk over utviklingen i antall gjengmedlemmer i Norge slik som i Danmark og Sverige.

Politiet utarbeider regelmessige analyser av blant annet omfang og alvorlighet av gjengkriminalitet og kriminelle nettverk Norge. Viktige kilder er politiets årsrapporter med statistikk, herunder for landets politidistrikt. Årsrapportene svarer til riksadvokatens mål- og prioriteringsskriv for straffesaksbehandlingen, hvor etterforskning av organisert kriminalitet og kriminelle nettverk er blant saksområdene med overordnet prioritet for straffesaksbehandlingen i politidistriktene. Årsrapportene fra politiet og tall fra kriminalstatistikken fra Statistisk sentralbyrå avspeiler i så måte sammenhengen mellom politiets prioriteringer og resultater i ettertid.

En viktig forutsetning for sammenliknbare tall mellom Norge, Danmark og Sverige er at gjengkriminalitet defineres likt mellom landene, sett i forhold hvilke straffebud som skal inkluderes. I tillegg må gjengkriminalitet forstås likt i forhold til hvilke handlingsmønstre som skal inngå, herunder avgrenses mot kriminelle nettverk. En sammenliknbar og valid statistikk over ungdoms- og gjengkriminalitet i Norge, Sverige og Danmark forutsetter derfor faglig godt forskningsbasert grunnarbeid. Et slikt FoU-prosjekt bør i så fall utlyses som et eget felles nordisk forskningsoppdrag.

Forslag nr. 5: Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for en mer detaljert, åpen og tilgjengelig statistikkpublisering på nett i en statistikkbankløsning for politiets statistikk både på nasjonalt nivå og politidistriktsnivå slik som på andre samfunnsområder som utdanning, helse, økonomi osv. Denne bør samles på en side i en statistikkbankløsning for å sikre lett tilgang til statistikken, slik det er gjort på andre samfunnsområder.

Jeg er enig med forslagsstillerne i målet om å gjøre statistikk og registerdata fra politiet lettere tilgjengelig for publikum og for forskere. Dette er også formulert i politiregisterloven med retningslinjer om bruk av politiets opplysninger til forskning (2024). Jeg vil arbeide videre med hvordan statistikk fra politiet kan gjøres enklere tilgjengelig for offentligheten.

Forslag nr. 6: Stortinget ber regjeringen sørge for at alle politidistrikt rapporterer tertialt eller årlig på kriminalitetsutviklingen, og at rapporteringen er standardisert og lik over hele landet.

Alle landets politidistrikt rapporterer tertialt og årlig på kriminalitetsutviklingen i sitt distrikt. Rapportene er standardisert etter type lovbrudd og avgjørelseskode i politiets arbeidsregister STRASAK, og følger samme struktur som kapittel og paragraf i

straffeloven og i straffeprosessloven. Både datagrunnlag og tabeller er organisert på samme vis mellom politidistrikt, men også mellom politi og SSB. Tertial- og årsrapportene har imidlertid ulik vektlegging, avhengig av utfordringsbildet i hvert enkelt politidistrikt. Jeg viser også til svaret til forslag nr. 8.

Forslag nr. 7: Stortinget ber regjeringen oppdatere kriminalstatistikken med nye og mer relevante lovbruddsgrupper, som for eksempel statistikk for overfallsvoldtekter, knivvold, gruppevold osv.

Kriminalstatistikken fra SSB, som er Norges offisielle statistikk, og politiets egne statistikker følger samme definisjoner og er bygd opp etter samme inndeling som i straffeloven og straffeprosessloven. Justis- og beredskapsdepartementet vil holde fast på denne strukturen for å sikre konsistens og lik forståelse av kriminalitetsbildet.

Forslag nr. 8: Stortinget ber regjeringen sørge for at det publiseres statistikk for utviklingen innen barne- og ungdomskriminalitet i politidistriktene og nasjonalt med økt detaljeringsgrad, spesielt rettet mot utviklingen innen gjeng- og æresrelatert kriminalitet.

Oslo politidistrikt har i sin årsrapport for 2024 særlig oppmerksomhet på utviklingen innen barne- og ungdomskriminalitet. Her har politidistriktet også lagt frem en egen rapport om unge som begår gjentatt kriminalitet i Oslo. Oslo kommune inngår også i KS sitt storbynettverk som har lagt fram egne rapporter om ungdomskriminalitet i storbyene, om igangsatte og planlagte tiltak i landets 8 største byer.

Politiet registrerer ikke æresrelatert kriminalitet slik at sakene kan identifiseres, annet enn ved manuell gjennomgang. Politidirektoratet har vurdert muligheten for å registrere saker med æresmotiv særskilt i politiets saksbehandlingssystem. Konklusjonen har vært at det ikke er mulig å lage en tilfredsstillende og forsvarlig registrering som gir god datakvalitet. Æresmotiv har ingen forankring i lovverket.

Forslag nr. 9: Stortinget ber regjeringen gjennomføre en statistikkutredning av hele kriminalfeltet inkludert politi, påtalemyndighet og kriminalomsorg.

Justis- og beredskapsdepartementet har gjennom flere år finansiert SSB i et prosjekt for utvikling av sammenhengende statistikk for straffesakskjeden. En slik statistikk vil vise volum og forløp for ulike typer saker fra anmeldelse til rettskraftig avgjørelse. En slik statistikk kan også være nyttig som mål på tidsbruk og effektivitet i straffesakskjeden. Det tilligger SSB å ta en beslutning om hvorvidt denne statistikken skal publiseres innenfor eget statistikkprogram.

Forslag nr. 10: Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å utvikle en sammenliknbar publisering av ungdoms- og gjengkriminalitet i Norge, Sverige og Danmark.

Justis- og beredskapsdepartementet vil videreutvikle samarbeidet med Sverige og Danmark for bedre komparativ kriminalstatistikk og mer forskning på felles tema og problemstillinger mellom landene. Jeg vil nevne at Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi (NSfK) allerede finansierer et felles nordisk forskernettverk på kriminalstatistikk og et prosjekt for utvikling av en felles nordisk kriminalstatistikk. Rapporten forventes ferdigstilt ved årsskiftet. Med dette vil vi også se tydeligere hvilke

utviklingsmuligheter som finnes for en valid, komparativ innvandererstatistikk. Jeg viser for øvrig til svar på forslag nr. 4.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur